

Izhaja vsak četrtek,
Velja s poštnino vred in
v Mariboru s pošiljanjem
na dom
na celo leto . 3 fl.
" pol leta . 1 fl. 50 k.
" 1/4 . — fl. 80 k.
Brez pošiljanja na dom
za celo leto . 2 fl. 50 k.
" pol leta . 1 fl. 30 k.
" 1/4 . — fl. 70 k.
Posamezni listi se dobijo
pri knjigarju Novaku na
velikem trgu za 5 k.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

Podučiven list za slovensko ljudstvo.

„Poduk v gospodarstvu bogati deželo.“

Naročnino sprejema vred-
ništvo v Mariboru.

Rokopisi se ne vračajo,
neplačani listi ne
prijemajo.

Oznani se prijemajo in
plača se za navadno vrstico
če se oznanilo natisne en-
krat, 10 kr., če dvakrat,
15 kr., če trikrat 20 kr.,
in vsakokrat za kolek 30 k.

Štv. 22.

V Mariboru 2. junija 1870.

Tečaj IV.

Volitev.

Kedar so volitve, ima ljudstvo v rokah svojo srečo, ima v rokah vso oblast in vse svoje prvotno veličastvo. Kedar so volitve, si ljudstvo nadeva svoje dače; kedar so volitve, si ljudstvo nadeva vojake; kedar so volitve, si ljudstvo dela svoje prihodnje ministre; kedar so volitve, si ljudstvo dela vse svoje postave.

Čuje se včasih beseda: „da bi jaz bil cesar, jaz bi inače vladal, hudodelnikom bi se inače hudo godilo, dobri in poštjeni ljudje pa bi v miru živeli, nič ali celo malo dače plačevali, vsako nedeljo bi količkaj priden delavec in gospodar obiral svojega mastnega kopuna.“

Temu je lahko pomagano. Kedar so volitve, ima vso oblast ljudstvo, onda si lahko ljudstvo zapové, kakor mu drago. Cesar sam si je za se in za svoje naslednike vnovič 20. oktobra 1860 odpovedal postavodaje, in ima le pravico izmed poslancev si izbrati ministre in pa postave potrditi. Pri volitvah tedaj je ljudstvo veličastvo, pri volitvah veleva ljudstvo, pri volitvah je ljudstvo vladar še več kakor cesar, ki ima le od ljudstva in po ljudstvu svoje veličastvo in po-stave samo potrjuje, ljudstvo jih pa daje in sklepa.

Pri volitvah je tedaj lahko vsak volivec po svoji meri postavodajec in to je, mislim, ono zaželeno cesarstvo, samo da volivec z volitvijo postavodajne može stavi in po tem takem postave daje, cesar pa le potrdi.

Zato, kedar pride volitev, odloži ljubi moj gospodar! svojo otiko in motiko, teslo in veslo, škarje in kopito, in če imaš voz že naprežen, izprezi vole in konje, idi raz strehe volit, kajti z volitvijo si dačo in vojake nalagaš.

Premisli le sam. Kedar v srenjski zastop volite, onda imate srenjani pravico si izvoliti te ali te može za župane in odbornike, oblast je v vaših rokah, lahko si volite koga si hočete in nikdar vam ničesar nima zapovedati. Kedar pa je volitev dokončana, potem pa ste svojo oblast dali iz rok in izvoljenim v roke, ti vas smejo vladati in vam celo dačo nalagati. Le glej v dačno knjižico, tam imaš zapisano: srenjske doklade 5 gold., pride ravno desetica na 1 gold. zemljiščne dače.

Kdo ti je to dačo naložil? Ti sam, ker si si volilne može v srenjski odbor, ki so ali slabo gospodarili, ali so hteli kak novi most imeti in so ti zato srenjsko doklado naložili.

Premisli dalje. Bile so volitve v okrajni zastop. Ob novem letu že najdeš v dačni knjižici zapisano 10 gold. okrajne doklade, pridete že 2 desetici na 1 gold. zemljiščne dače. Kdo ti je to doklado naložil? Ti sam, ker si dal z volitvo oblast zaupnim možem, ktere si volil. Oni so pa to oblast vzeli in so z okrajnim blagom tako gospodarili, da ti imaš toliko in toliko plačati. Če se ti doklada zdi nepotrebná ali previsoka, zakaj si volil ravno te može, ki sedaj tako delajo.

Premisli dalje. V dačni knjižici bereš tudi 20 gold. deželne doklade, 50 gold. zemljiščne dače in 25 gold. izredne državne doklade. Kdo ti vse to nalaga? Ljubi moj gospodar, kdo drugi ko ti sam kedar voliš in si voliš take ljudi, ki ti vse take in enake dače in doklade nalagajo.

Iz tega poznaš, kako si nalagaš sam dačo. Ravno tako si delaš sam svoje postave, dobre ali nedobre pri volitvah, kajti izvolivaš si one može, ki potem postave delajo.

Iz tega je pa tudi razvidno, da ljudstvo svoje postavodajne moči in oblasti ne sme lahkomišelnó vršiti, da voli koga bodi, ali pa da se volitve izogiblje. Tako lahko postopanje osramoti veličastvo in oblast ljudstva, ki pravico in svobodo daje in sodi in brani s svojim umom premoženjem in krvjo.

Zato bodi vsakemu volilcu sveta dolžnost, ki je ne sme nikdar in nikakor zanemarjati, da gre volit. En glas odloči, posebno pri nas Slovencih, kder naši nasprotniki zlo kričijo in nemškutarji se širokoustijo, kakor da bi jim bila dana vsa oblast. Vedite, da če vsi drugi molčite in se ne genet, v vaši srenji 4, 3, ali celo 2 nemškutarja lahko zmagata in si volita nemškutarskega volilnega moža. Če pa vas pride volit vseh 40, 30, 16 ali kolikor vas je slovenskih volilcev, lahko izvolite poštenega Slovenca z veliko večino.

Vzbujeni narodi, vedoči ceniti veličastvo in oblast ljudstva, ki počiva v volitvah, imajo volitvene dneve za posebne praznike, se prazniško oblečejo in okinčajo s traki, zastavami in gredo slovesno k zmagi za pravico in svobodo. Na Českem so se celo težki boleniki privražati dali, da le svojo državljansko pravico in dolžnost vršijo.

Kder se volitve vršijo s tako resnobno častjo in slovesnostjo, je gotovo, da so najpoštenjši, najsvobodnejši, najumnejši može voljeni, bodi si da gredo volitve le za volilne može ali za poslance same. Vojak gre v vojsko, v horbo na življenje in smrt kakor se mu veli, volivec pa gre po svojem prepričanju v horbo za pravico in svobodo in to samo z besedo. Kteri narod se gene za svoje pravice pri volitvah, to pravico prej ali slej gotovo dobi, kteri pa se ne navduši ali ne gene, ta je že zgubljen.

Zato Slovenci! na horbo v volitveni mejdan, naj volitev odloči, ali nas Nemštvo ima poplaviti, ali stojimo kot pravi Slovenci na zemlji slovenski, vredni svojih nekdanj svobodnih prednikov slovenskih, in nas je volja junaško in združeno z drugimi Slovani in federalisti braniti enotno zvezano Avstrijo in v nji ravnopravno Slovenijo!

Kako se nam je pri volitvah obnašati?

Kmalu bodo po vsej Sloveniji volitve. Te volitve bodo za nas Slovence morda odločivnejše, nego so bile ktere prej. Ne samo sramota za nas bi bilo, ko bi zmagali tujci in prijatelji tujcev, sovražniki naše domače besede in domače slovenske šege, bila bi tudi neizmerna škoda za našo prihodnost. Čas hiti naprej, v Avstriji in Evropi reči strahovito hitro zoré; kamor pogledamo, povsod je nezadovoljnost, povsod kipi in hrumi. Tako se moramo Slovenci vprašati: kaj bo v prihodnosti z nami? Tujec nas bo v gospodarstvo dobil popolnoma, ako se ne pripravljamo, ako se na vso moč ne branimo.

Narodni slovenski poslanci so naša glavna bramba! Da se izvolijo zdaj povsod po Slovenskem narodni slovenski poslanci, da nemškutarstvo na vrh ne pride: to moramo z vsemi močmi, z vsem pogumom in z vso mogočo delavnostjo prizadevati si.

Že so volitve razpisane. A toraj moramo se organizirati, moramo delati in resno agitirati začeti, kajti gotovo je, da bosta nemški liberalizem in slovensko nemškutarstvo svoje mreže čez našo deželo prepregla in lovila v

svoje zanjke slovensko ljudstvo. Te mreže nam je odvažno povsod trgati.

Volili se bodo najprej volilni možje. Ti morajo Slovenci biti, morajo prvotnim volilem prej obljubiti, da volijo le slovenskega, vseskozi narodnega kandidata. Da se bo pa to zgodilo, treba je da vsak izobražen in podučen Slovenec, vsak komur je blagor domovine svet, precej začne delati, volilce podučevati. Pustimo ves prepir, ves razloček stanov, različna stališča: narodnjaki, domoljubi bodimo. Zdaj gre za našega naroda prihodnost, resen je čas, bodi naše delo tudi resno in možato in netrudiljivo. Kdor ima priliko, imej voljo, pojdi okrog volilcev, govori, prepričaj! Kdor imaš znanca, piši jim, če govoriti ne moreš. Stvar naša je pravična, narod naš je bister, Slovenec hitro sprevidi, kaj je prav in dobro, kaj je njegova pravica. Ali rok ne smemo križem držati, besede ne varovati, da nemškutar in sovražnik s zvijačo Slovence ne prevvari.

V vsakem okraju naj se poseben odbor ustanovi, skupno delo je izdatnejše delo. Odbor naj skrbi, da ne bo noben kraj zapuščen in nepodučen, da bodo volilni možje samostojni, neustrašljivi in pravi naši možje. Nihče naj se delu ne odteguje. Vsak naj bo delaven, kakor da bi na samó njegovem delu slonel dober izid.

Ako bomo ravnali tako, bode zmaga naša, kar daj bog in junaško delo!

Program.

17. t. m. v Mariboru iz vse dolenje Štirске zbrani slovenski rodoljubi so sklenili, da hoté kandidate za prihodnji deželni zbor priporočati na podlagi sledeče dogovorjenega programa:

I. Slovenske tirjatve v državopravnem oziru:

1. Zedinjenje vseh Slovencev je naša pglavitna težnja; dežele, v katerih živimo, nimajo pravice, niso osebe pravice zoper naš narod, ampak narod je moralna oseba, ki kot takovšna nikoli ne more zgubiti svoje osebne pravice do združenega pravnega življenja v eni avstrijski kronovini.
2. Tirjamo, da se nemudoma vpelje za Slovence raba slovenskega jezika v vseh javnih vladinih, deželnih, cerkvenih in šolskih zadevah; ob enem priznavamo enake pravice vsem drugim narodom.
3. V povspreh pravosodja tirjamo že zdaj višo deželno sodnijo za vse Slovence, s sedežem v Ljubljani.
4. Ker po dozdanjih skušnjah večina štirskega zbora zgoraj navedenim tirjatom ne bode prijazna, hočemo delati v zvezi in sporazumljenju z drugimi avstrijskimi federalisti.
5. Slovenski narod — želé, da se naša država preosnuje na federalistični podlagi — priznava samo vojaške, finančne in trgovinske zadeve kot skupne.
6. Vse druge zadeve spadajo v oblast deželnih zborov.

II. Tirjatve v cerkvenem oziru.

1. Slovenci nimamo nič proti temu, da drugoverniki, ki uživajo popolno versko svobodo, imajo z nami enake državljanske pravice; toda kot katoličani tirjamo, da tudi katoliška cerkev vse svoje notranje zadeve samostalno uravnava.
2. Ker je vse na tem ležeče, da se naša šolska mladež izreja v krščanskem duhu, želimo, da se šolska postava še enkrat presodi in tako popravi, da se v samostalni organizaciji šole tudi katoliški cerkvi primeren vpliv pri nadzorovanju šol odloči.
3. Cerkevno premoženje je kakor vsako drugo nedotakljivo.

III. Tirjatve v drugih splošnih zadevah:

1. Društva za napredek obrtnije, splošne omike itd. naj se po potrebah tudi iz deželnega zaklada podpirajo.
2. Napredek v obrtniji je le mogoč, ako se iz deželnega zaklada več stori za vravnanje naših rek, osnovo in ohrano dobrih cest itd.
3. Hočemo da se varno pazi pri osnovi novega katastra, da ne bomo preveč obloženi z davki. Ob enem želimo, da se pri tej priliki naše zemljiščne knjige tako vredijo, da pridejo v popolno soglasje z novim katasstrom in da se potem vsled tega realni kredit bolj okrepeča.

IV. Vsa druga vprašanja se prepuščajo svobodni previdnosti naših poslancev.

Gospodarske stvari.

Gospodarska dela meseca junija.

V hiši in dvoru. Skednji in žitnice se morajo dobro sesnažiti in prevetriti, zrne premetati, sirovo maslo se mora delati in iz njega maslo.

V hlevih. Hlevi se morajo marljivo snažiti, gnoj vsak dan izmetati (zarad zelene klaje); konji in goveda se morajo večkrat skopati in ovce ostriči. Konec tega meseca vrženi prasci se puščajo za pleme; svinje se po veliki vročini ne smejo ven goniti in se morajo večkrat kopati, kar jim zlo koristi. Mladi petelini se morajo vkopiti in gosem več perje izpipati.

Na polju in senokošah. Kesni lan in vodena repa se mora sejati; zeljine sadike, če so ktere izostale, se morajo posaditi; sladko korenje in krompir se mora okopati; prahe tretjokrat preorati. Seno se pokosi in na senokoše taki voda napelja.

V vrtih in sadovnjakih. Drevesa se naj cepijo in okulirajo in sicer na izhodnih in večernih straneh dreves, prestavljena drevesa se naj marljivo zalivajo; žive plote obreži. Sparga se od Janževega ne sme dalje več rezati; vse se na vrtu mora marljivo okopati in pleti in gosenice in drug mrčes pobirati.

V vinogradih in hmelnikih. Dokler trs cvete se ga ne smeš doteknoti, ko pa je ocvet se začne vezanje in druga kop. Hmelj se mora k drogom napeljavati in okopati.

V ribnikih. Karpi in klini mečejo ikre. Iz žlema-stih ribnikov se mora žlema izvoziti.

Pri ulnjaku. Rojenje se mora dobro opazovati in roji loviti.

Log in lov. Drevesnice dobro varovati, brestovo seme nabirati; če je kaj posekanega drevja zaostalo, se mora odstraniti, paziti na šumni požar. Ptice roparice in mlade race streljaj, zanjke nastavi.

Umni sadjorejec.

Načini, po katerih se drevesa cepijo.

(Dalje.)

3. Cepljenje za kožo.

Cepljenje za kožo v tem obstoji, da se cepič med kožo in med les na strani vtakne, ko se divjak odreže. Za to delo mora biti drevje že muževno, da se koža ali skorja od lesa loči. Kadar je že divjak odžagan, se na strani koža malo po dolgem razkolje, to je z ostrim nožičkom do lesa vreže, in od zgoraj z zagojzlico, ki je na eni strani okrogla, na drugi plošata, koža malo od lesa odrine. Potem se vreže cepič pod popkom vprek ne celo do stržena, od tod na zdolaj kakor dolga je zareza na divjaku v podobi zagojzde, spodaj mora biti ožji. Tako pripravljen cepič se za kožo v divjak od zgoraj na trdo zarine, da se kože obe sprimete. Rana se z voskom zamaže in s trakom poveže.

Za kožo cepiti je že zategadelj dobro, ker se divjak ne razkolje, in ne izreže, temuč odreže in na strani koža za pol do enega palca vreže in toliko odrine, da se cepu prostor naredi. Tako se že majhna drevesca cepiti dajo, in ker se to takrat dela, ko je drevje muževno, na druge načine pa se že več ne dá cepiti, je tako cepljenje velike vrednosti, če še le cepiči niso pogнали ali se celo posušili. Da je divjak že v listju ali cvetju, nič ne škodi; posebno je zanesljivo tako cepljenje na slivah ali češpljah. Tudi divjaki peščenega sadja se zeleni z dobrim vspehom cepijo za kožo.

Stareja drevesa se vendar ne smejo v vejah naenkrat pocepiti, ampak v dveh ali treh letih, da drevo ne pogine. Vselej pa se mora na to gledati, da bo drevo iz teh cepičev v lep vrh zrastlo, če ravno bi katero ostalo vejo sneg polomil, ali se celo posušila. Takemu drevesu se nekatere vodene mladike pustijo, da več soka k cepičem napeljavajo, ktereга tudi sami cepiči porabiti ne bi mogli.

4. Cepljenje v sklad.

V sklad ali razklad cepiti, je najstareja pa naj slabša navada. Divjak se gladko odreže, razkolje in žlahni cepič pri strani v podobi zagojzdičce vanj vtakne, da se lub z lubom sprime. Po tem se rana s cepivnim voskom zamaže in oboje s trakom trdno poveže.